

Ten – ponadczterystustronicowy – tom tekstów i rozpraw [...] jest inicjatywą wydawniczą naukowo ważną, merytorycznie doniosłą i poznawczo atrakcyjną. Zawiera oprócz tekstów stricte redakcyjnych (wstęp, biogramy autorów wstępów do poszczególnych części książki, nota edytorska i indeks) rozdziały poświęcone kulturze i awangardowej sztuce teatralnej jedenastu krajów Europy Środkowo-Wschodniej – Bułgarii, Chorwacji, Czech, Litwy, Łotwy, Polski, Rumunii, Słowacji, Słowenii, Ukrainy i Węgier. Podkreślić należy wysokie walory poznawcze, badawcze i naukowe tej znakomitej antologii, bo jak dotąd nie zetknąłem się – a specjalizuję się od lat w problematyce awangard XX wieku – z tak profesjonalnym opracowaniem dotyczącym historii, teorii i praktyki awangardy teatralnej XX wieku. Każda część narodowa poprzedzona jest kompetentnym, autorskim, współczesnym opracowaniem historyczno-rekonstrukcyjnym, prezentującym generalia teatru awangardowego, kontekst społeczno-kulturowy, ogólną sytuację w teatrze i główne propozycje o nowatorskim charakterze. Potem następują teksty z epoki, wskazujące na zasadnicze idee i pomysły o postulatycznym wprost bądź pośrednio charakterze, a także prezentujące recepcję awangardowego teatru. Pośród autorów dostrzegamy główne dla awangardy tamtych lat nazwiska, takie jak Geo Milew, Emil František Burian, Andrzej Pronaszko, Witold Wandurski, Benjamin Fundoianu, H.M. Maxy, László Moholy-Nagy, Marko Tereszchenko, świadczące o zainteresowaniach głównych prawodawców awangardy nowoczesnym teatrem jako ważnym elementem nowatorstwa awangardowego sztuki. Z dzisiejszej perspektywy istotna wartość opiniowanej antologii polega na tym, że sztuka teatralna stanowiła wówczas niezbywalny element awangardowych idei i poszukiwań, że dzisiejszy teatr ma swoich antenatów również w tradycji awangardowej pierwszych dziesięcioleci XX wieku i że interpretując te tradycje, trzeba brać pod uwagę w komparatystycznych odniesieniach awangardy także sztukę teatru.

prof. dr hab. Grzegorz Gazda